

E.

Zunanja oprema in
ilustracije: Tilka Močnik
Uvod: Rok Fink
Uredništvo in oblikovanje:
Gregor Papez

Izdaja Slovenska Kulturna Akcija

2017

Ciudad Autónoma de Buenos Aires

Rok Fink

Slovenski narod, narod ki poje, a tudi piše

Ja, slovenska ljudska pesem je ohranila jezik skozi stoletja tujega zatiranja; seveda s tem tudi narodno značilnost, in obstoj slovenske identitete pred drugimi, celo sosednimi in slovanskimi skupinami.

A narodno zavest, tisto, ki družijo ljudi vse, ki spadajo pod isto veliko družino, pa je uresničila pisana beseda, in pri tej ima pomembno vlogo poezija, pesem.

Sicer je Trubar prvi tiskal v slovenščini, a ni bil njegov prvotni cilj spodbujati narodno zavest, temveč približati narodu krščanstvo. Njegova *Abecedarium* in *Katekizem* sta dala ljudstvu možnost »videti« slovenski jezik v knjigi, tiskan, otipljiv, na isti ravni kot nemščina in tudi drugi jeziki.

Na tem temelju so se pozneje slovenski intelektualci zavzemali, da bi prebudili narodno zavest, nastali so Prešeren, Aškerc, Levstik ...

A pisanje ni ostalo le pri tem. Močno se je razvilo in nadaljevalo z visoko kakovostjo; slovenski pisatelji in pesniki so priznani tudi na mednarodni ravni, sicer v glavnem znotraj evropskih meja. Če preskočimo zgodovinsko obdobje do časa med vojnama in potem, prav tako najdemo čudovito ustvarjalnost v prozi, pesmi, pesniški prozi, eseju, razpravi, zgodovinski analizi itd.

Književnost je zelo pomembna za Slovence. Zato objavljajo nova dela, jih razmnožujejo in pošiljajo na tržišče številne publikacije. Naklade knjig so razmeroma majhne in njihova cena ustrezno visoka. A kljub temu izhaja veliko knjig, po navadi lepo vezanih; v Sloveniji so

predstavitve na dnevnem redu, še posebej v večjih in ne tako velikih mestih, kjer se nahaja tisto kulturno urbano prebivalstvo, ki omogoči take in podobne prireditve, in se tudi podeželsko približa za take priložnosti. Redni nagradni natečaji spodbujajo branje in pisanje. Slišal sem, da vsaki tretji Slovenec »piše«, in res – videti je, da to kar drži.

V Argentini nas je obiskalo lepo število slovenskih pisateljev. Naj navedem nekaj imen: Kumerdej, Šarotar, Šteger, Mozetič, Makarovič, Mazzini, Virk, Jovanović, Petrič, Kuntner, Jančar, Ihan, Pavček, Kralj, Svit ... Ne spomni se vseh, a jih je gotovo več. In so bili tudi taki, ki se ne posvečajo leposlovju, a so znani in uspešni književniki; na primer Žižek – ki je eno obdobje živel tu, zgodovinarica Verginella, bivši veleposlanik in odličen esejist Grobovšek, Širok, Milek, Toroš, Pugelj, Valentinčič in še drugi, ki pa niso bili tu kot pisatelji. Ne bi rad izpustil Mlakarja in Kreslina, čigar pesmi, balade in popevke so tako rekoč ponarodele.

A pisatelji so tudi v diaspori. Samo v Argentini jih je veliko takih, ki so se uveljavili v lokalnem literarnem svetu: Kovačič, Saraču-Vodopivec, Ličen. Tudi tisti, ki ne pišejo v slovenščini, a so uspešni, nagrajeni, in so njihova dela delno prevedena v slovenščino: Lavrenčič, Loza, Kocjančič. Obstajajo tudi prevajalci in prevajalke; na primer omenjana Julia Sarachu, pa tudi Vida Kjuder s svojim prvim prevodom *Martina Krpana* v kastiljščino v tretjem desetletju prejšnjega stoletja. In še o prevodih: v Argentini se je celo med ne-Slovenci pojavilo zanimanje za slovensko literaturo zaradi prevodov slovenskih avtorjev. Še posebej velja omeniti dvojezične izdaje poezije, in dobra primera sta Julia Sarachu in založba

»Gog y Magog« in pa Pablo Arraigada; slednji je v nedavno tudi izdal slovensko poezijo. Florencia Ferre, ne-Slovenka, prevaja slovensko literaturo v kastiljščino. Založba »de la Talita dorada« je izdala tudi nekaj prevodov. Debeljak in Simčič sta dobro znana, čeprav v glavnem med Slovenci ... Sicer je bil dogodek v argentinskem kulturnem svetu Debeljakov odličen prevod *Martína Fierra*. V Sloveniji je bilo v zadnjih letih veliko zanimanja po tu izdani Vahnikovi *Nevidni fronti*; opravičujem pa se, ker ne delam popolnih seznamov, a le navajam primere. Rad bi omenil še avtorje v drugih državah izven Slovenije, in v zamejstvu: Mauser, Rebula. Spomnimo se na velikega Borisa Pahorja, še vedno aktiven pri svojih 104 letih!

Tako ni nič nenavadnega, če se med Slovenci, rojenimi v »tujini« (za nekatere gre za »potomce«, za druge – v našem primeru – »argentinske Slovence« ali »slovenske Argentine«), pojavlja literarna žilica, bodi si v slovenskem jeziku ali lokalnem. Tokrat nam Slovenska kulturna akcija in urednik Gregor Papež predstavljata novo zbirko, ki nadaljuje vrsto že izdanih *Qué Kaj What*, *Nikdar Never Nunca* in *Nada Plavaj*.

Tako kot prejšnji, je tudi ta podvig vreden pohvale. Slovenska kulturna akcija nadaljuje svoje delo, spodbuja ustvarjalnost, nagovarja k branju, družijo poklicne ali ljubiteljske avtorje. SKA je že od njenega nastanka poskušala družiti slovenske ustvarjalce ne glede na kraj, kjer ti bivajo, ali na jezik, v katerem se izražajo. Pri SKA imajo tudi danes možnost objavljanja, tako v knjigi, kot v novih oblikah, ki jih narekuje današnji čas: na spletnih straneh.

Tako naj bo tudi v prihodnje!

Ifigenija Simonović

Pesem ima korenine v jeziku pesnika

Zdi se mi, da je najbolje ostati doma, živeti med svojimi ljudmi. Raj bi bil na zemlji, ko bi bil vsak zadovoljen sam s seboj in z ljudmi okrog sebe, če ne bi kar naprej gledal v sosedove vrtove. A kaj, ko smo pač taki, kakršni smo, nemirni, neprestano lačni nečesa, radovedni. Držala se bom Evrope. Ne bom vrtala dlje nazaj kot do Adama in Eve, pa še to le simbolično. Saj ju nisem poznala, bom rekla. Krila bom zložila obse. Napisala bom čisto na kratko. Nevsiljivo.

Kar precej sem potovala, petindvajset let sem živela v tujini, ampak samo v Evropi se počutim doma. Najljubša mi je Ljubljana. To ne pomeni, da mislim, da je Ljubljana boljše mesto od Skopja ali Pariza. Ljubljana je pač najboljša zame. In tako je tudi z jezikom. Slovenščina je najboljša zame. Kateri koli drug jezik uporabljam, pri vsakem se mi jezik zaveže, misli zakrcknejo, čustva zbledijo. In tujih ljudi ne razumem. Pomagam si z barvami glasu, gestami, v očeh iščem znake iskrenosti in iskrivosti.

Pesmi so najbolj prefinjeno jezikovno izražanje. Pesem mora spregovoriti tudi v tišini in temi. Ne morem si predstavljati Danteja, ne morem ga videti. Samo njegove besede ležijo na papirju. Ne znam italijansko. Odvisna sem od odmeva Dantejevih besed v svoji duši. Prevajalec mi pomaga doživeti Danteja. Tudi angleško govorim preslabo. Zato Shakespeara slabo razumem. Nasloniti se moram na prevod. Prevajalec mi razpre Shakespeara.

Včasih pišem pesmi. Pišem jih v slovenščini. Včasih berem kje v tujini in pripravim prevod, prosim za povzetek - zato, ker sem vljudna do gostiteljev. Opazim, navadno, da se jih najbolj dotaknem s pesmijo, ki jo preberem v slovenščini. Ujamejo glas, ujamejo mene, kakršna sem, besede pa pustijo izzveneti. Kakor izzvenijo tudi sicer. Samo pesem na papirju je obstojna. Pa še to živi samo takrat, ko se sreča z nekimi očmi. V neodprti knjigi je zadušena.

Pesem je popolnoma odvisna od jezika. Pesem ima korenine v jeziku pesnika. Presajena v drug jezik je manj sočna. Prevajanje je nekaj takega kot hranjenje mladiča levinje s kozjim mlekom. Zdi se mi, da je dovolj, če mojo pesem razume samo en bralec. Imam občutek, da lahko tako, kakor sem si jaz zamislila, mojo pesem razume samo slovensko govoreči bralec. Če pa se zgodi, da jo razume kak bralec v tujem svetu, prevedeno v tuj jezik, je to tak čudež, kakor če bi rešila izgubljenega mladička levinje v Afriki s kapljico kozjega mleka v Alpah.

Možnosti, da bi bila moja pesem razumljena v tujini, so majhne. Tista, v tujem svetu razumljena pesem bi morala biti res vrhunska. To vem, ko berem prevode. Prevajalci sicer nekaj sestavijo, a navadno udarijo mimo. Je pa res, da pesem, ko je objavljena, ni več moja. Nikoli nikomur ne prepovedujem, da si jo razlaga po svoje. Prevod je vedno interpretacija. Mar ne rečejo »dober dan« drugače na vsakem koncu sveta?

Moja pesem je lahko razumljena samo v Sloveniji. V tujem svetu lahko samo govori, doma pa je uslišana. Ko je Bog opazil, da ljudje gradijo stolp v Babilonu, da hočejo zgraditi tako visok stolp, da bodo lahko dosegli nebo, dosegli torej Boga, se tako rekoč izenačili z njim, se

pomerili z njim v kreativnosti, se je Bog ustrašil tekmecev. Moral jih je ustaviti. Naj pošlje strelo, vihar, naredi potres? Odločil se je, da jim lahko podre temelj, na katerem so gradili: jezik. Skupni jezik jim je dal moč, da so zasanjali stolp in ga začeli uresničevati. Pomešal je zloge, spremenil je pomene besed, spremenil je zagnane ustvarjalce v nerazumljive in nerazumljene brbljavce. Včasih so ljudi, ki niso mogli govoriti, imeli za norce!

Babilonci si torej niso mogli ničesar dopovedati, zasovražili so se, razkropili so se na vse strani, stolp so pustili, da se je sesul vase. Porazgubili so se, pozabili so svojo prvinsko zgodbo, ostalo jim je nekaj zapisov na glinenih ploščicah, nekaj vklesanih besed, nekaj starcev je pripovedovalo zgodbe, slepi Homer, potem filozofi, potem apostoli, potem pesniki ... Predvsem pa mame, ki so začele izumljati nove besede, da so z njimi ljubkovale otročičke in jih učile jezik, ki so ga sprti ustvarjale, samo zanje, samo za svoje najljubše, jezik, s katerim bodo njeni otroci lahko prijateljevali z brati in sestrami ter sosedovimi otroki. V novem domu, novem kraju, novi deželi so začeli nastajati novi jeziki.

In prihajali so tujci, trgovci, popotniki, begunci, ki so želeli razumeti jezike domačinov. Začeli so se učiti tujega jezika, začeli so prevajati. In prijateljstva so spet nastajala. Ljudje so se sporazumevali in spet so lahko začeli graditi, ustvarjati, sanjati o nečem, kar bo dobro za skupnost. In spet so bili tudi taki, ki so hoteli drugače. Spet je prišlo do spoznanja, da so drugi drugačni. Najprej je opaziti drugačnost jezika, šele potem drugačnost mišljenja, prepričanja, verovanja. Ključen nesporazum je narobe prevedena misel.

A že preden je začel nastajati babilonski stolp, sta bila iz raja izgnana Adam in Eva. Zakaj neki? V rajju naj bi bili vsi krasni in dobrodošli, saj so bili vsi narejeni po nekem idealnem vzorcu. Vsak metulj je popoln, vsaka trobentica. Adam in Eva sta bila radovedna, hotela sta doživeti nekaj nepredvidljivega. Nista hotela živeti brez želja, brez izziva, brez strahu. Bog je bil razočaran nad njima. Jazen je bil, ker je ustvaril nekaj, česar ni nameraval. Človek se mu je ponesrečil. Eva je ponudila jabolko in Adam je v gesti prepoznal tisto, kar mu je sporočala, preden je znala izreči čustvo. Vzemi, poglej ta lep sadež, čudovito diši, vzemi ga iz moje roke. Adam je Boga razumel, ker ga je Bog naučil govoriti rajski jezik, a Eva je znala povedati nekaj drugega, drugače, v drugem jeziku, v jeziku človeka, ki čuti, zapeljuje, obljublja, tvega, premaguje strah, kljubuje. Jabolko kot seme človeškega jezika.

Ne poznam dovolj bibličnih zgodb, prevajam sporočila. Ne znam drugače. Vse je v primerjavi. Primerjava je pravzaprav prevajanje. Adam in Eva sta v mojem srcu prva pesnika. Bog je torej ustvaril tekmeca samemu sebi? Z ljubeznijo in dobroto potomci Adama in Eve gradimo stolpe in mostove, nenehno skušamo presegati znano in že doseženo. Nenehno stojimo na pragu: bomo prestopili, tvegali, nas bo moral nekdo pahniti čez? In v svobodi je zaobsežena tudi svoboda izbire: graditi ali podirati, ljubiti ali sovražiti, ubiti ali ohranjati pri življenju. Najprej je beseda. Potem je prevod. Potem je razumevanje. Potem je udejanjanje.

Kaj pa potem? Ko smo izgubili prvi, univerzalni jezik, ko smo ga prerasli, ker nas je bilo vedno več in ker smo bili vedno bolj razkropljeni, smo potrebovali prevajalce. Prvi

prevajalci *Svetega pisma* so bili preganjani. A prevajalci so vztrajali. Ljudje so se začeli učiti brati iz prevodov, potem so začeli zapisovati svoje jezike. Pismeni ljudje so bili najprej sumljivi, potem pa počasi spoštovani. In tisti, ki niso znali tujega jezika, so morali ostati doma, mnogi so se naučili tujih jezikov in se obrnili proti tujcem, jih skušali razumeti, se učiti. Prevedli so njihove misli v svoje jezike in jih predstavili doma.

Otroci vseh tistih milijonov, ki zdaj zapuščajo domove, bodo nekega dne iskali svoje korenine. Ne bodo več govorili jezika svojih dedov in babic. Ostal jim bo opis vonjav potice, obledela fotografija, star napev. Iskali bodo prevode literature svojih prednikov. Mislimo, da prevajamo za tujce! Ne, prevajamo za svoje potomce. Argentinci slovenskega porekla bodo brali prevode slovenskih pesnikov, ko ne bodo več znali slovensko.

Prevodi bodo kakor okruški Panteona v muzeju v Londonu. Angleži grškega porekla hodijo tja, da začutijo svoje korenine. In Evropejci hodijo v London preučevat korenine evropske civilizacije. Muzeji so zakladnice našega skupnega porekla. Prevod je tudi *Sveto pismo* na stenah cerkvice v Hrastovljah, Pomembno je razumeti. Prevod se zgodi na poti med izgovorom do uslišanosti. Prevod se zgodi vsak hip v vsakem poskusu sporazumevanja.

Vsak trenutek tvegamo, da nas nekdo ne razume. Tvegamo biti izgnani. Pisati pesmi je pogumno. In tudi tvegano. Prevajati pesmi je še bolj tvegano. Prav zato moram še posebej natančno zapisati, kar mislim. Prav zato so moje pesmi vedno bolj grobo nasekane. Ne pišem verzov, ki bi bili trske, ki vzplamtijo ob najmanjši

iskrici. Zdaj pišem hlode, ki jih je videti od daleč in jih ni mogoče zamenjati s spečim krokodilom.

Ko so verzi vzeti iz konteksta, pride do strašnih nesporazumov. Kosovelove pesmi, Cankarjeve misli, Prešernova *Zdravica* ... novejši primer je sedemdeset let star verz Otona Župančiča. Ljudje pa smo leni. Beremo izvlečke, citate. Prevajalci so slabo plačani. Prevajajo površno. Naj niti ne omenim režiserjev, ki so prevajalci dramatike. Ne le, da krajšajo besedila, temveč na novo pišejo dialoge in jih pripisujejo klasiku. Kaj se je ravnokar zgodilo z Molièrom v Ljubljani? Prevod je bil morda celo dober, a predstava ni dišala po Molièru, nasprotno, čutila sem objestno krajo in laž.

Pravimo, da pišemo v majhnem jeziku. Ali se to nanaša na debelino slovarja? Z besedami, ki jih imamo, smo do zdaj izrazili vse, celo izposlovali svojo državo!

Od nekdaj so morali prav prevajalci izumljati nove besede, ko so prevajali iz večjih v manjše jezike. Če Jurij Dalmatin ne bi prevedel *Svetega pisma*, bi Slovenci ne imeli tako zgodaj knjižnega jezika. Če bi France Prešeren ne znal italijansko in ne bi bral Francesca Petrarce, ne bi mogel napisati sonetov. Če Angleži ne bi zavzeli Indije, bi bil njihov slovar precej tanjši. Če bi Turki ne zasedli Srbije, bi imeli Srbi manj besed.

Jezik je torej najbolj zanesljivo orožje proti potujčevanju in zavojevanju. Drugih ljudstev ne bi mogli uničiti samo z bacili in pobijanjem, uničiti jih je bilo mogoče predvsem zato, ker so bili prisiljeni govoriti jezik zavojevalca. V tujem jeziku niso zmogli izraziti svojih zahtev, strahov. Bilo bi čudovito, če bi se zavojevalci naučili jezik ljudstev, ki so jih podjarmili. Učili bi se od njih preživetja na tujih tleh. Vklapljanje v tujo kulturo mora biti obojestransko.

Prevajalec mora biti »dvojezičen«. Oba jezika mora enako ljubiti.

Prevajalec je kot lutkar. Na vrvicah ima dva jezika. Jezika sta lutki, ki se objemata, poljubljata. Prevajalec ne sme delati razlik, oba ljubimca sta med ljubljenjem, med prepletanjem enakovredna. Izenačiti dva jezika je prevajalčeva naloga. Jezika plešeta v njegovem ritmu. Morda prvi jezik vodi drugega, korak za korakom, odstavek za odstavkom, včasih se zgodi, da drugi jezik tako dobro pleše, da odpleše lepše in boljše kot jezik, ki ga je povabil na ples. Takrat prevodi postanejo del druge kulture. Dickens postane slovenski klasik, hkrati pa tudi klasik za Makedonce, Špance. Takrat postanemo Evropejci, svetovljani. Tako so prevajalci največji krivci globalizacije - v najžlahtnejšem pomenu krivde.

Po drugi strani pa posamezniki v globaliziranem svetu nenehno iščejo korenine. Esperanto obstaja, govori ga dva milijona ljudi. A ni uspel kot jezik sveta. Srbohrvaščina ni uspela združiti narodov, celo zanetila je sovraštvo. Začutila sem že novo nestrpnost v Evropi. Kateri jezik bo prevladal, francoski ali angleški, ko bo Nemčija najmočnejša država?

Prevajalci imajo večjo vlogo, kakor se morda zavedajo. Vsako leto izide na milijone knjig. Prevajalci izbirajo, kaj bomo brali. Oni so cenzorji. So pa tudi naši učitelji. Mi izbiramo, kaj bomo brali, oni pa izbirajo, kaj sploh imamo na izbiro.

Prevajanje je kot potovanje v neznani svet. Včasih mu gre z lahkoto, drugič se muči. Prevajalec, ki se loti prevajanja nečesa, kar podžiga sovraštvo, kar ljudi poneumlja, kar krepi predsodke, ni nič boljši, kot tisti, ki je taka besedila pisal. Metanje listkov s politično

propagando, na primer, prevajanje lažnih receptov za nesmrtnost. Poznam pa prevajalce, ki so morali prevajati dela, ki jih niso marali, intelektualci v ječah, na primer. Kako so ohranili čisto vest? Tako da so prevedli narobe.

Alicia Lietti Stanovnik

NOSILKA SVETLOBE

V miru, ki mi ga podarjaš,
sem se znova rodila,
se predala veselju
in v svetlobi, ki mi jo oddajaš,
odkrivam neskončna jesenska sonca
in se počutim kot nosilka svetlobe.

Tvoja svetloba mazili
moje roke in moje oči.
Prebiva v meni.

Ob tvojem koraku mi cvetijo
modre zvezde.
Prav tiste, ki jih vidiš,
ko te gledajo moje oči:
in nama dajejo življenje.

POPOLNOST

Pokaži se, ti, ki si odet
s sončnimi mehurčki
in sencami čiste vode.

Pokaži se, moj otrok,
čakam te,
da ti vtisnem pot
ljubezni.

Ti si tisti, ki me presega,
ko raste, me poveličuje,
me obnavlja, spreminja
v odlično žensko.

Pridi! Čakamo te.
Naša pesem je, da boš sanjal,
naše veselje, da se boš smehljaj.

Moje oči te zarisujejo,
moja solza je tvoj uspeh,
moja bolečina je tvoje preseganje,
moj prostor pod srcem in moja polt,
tvoje prvo zavetje in
najina ljubezen: ti, zdravo seme.

MOJA DEKLICA

Steblo trsa.

Ljubka podoba vitkosti.

Zeleni pogled
nežne ženske.

Tvojih petnajst let
po prstih
miglja.

Ogledalo hrepenenja.

Tvoj nasmeh,
razkošni cvet,
škrjanci ljubezni,
sinje nebo,
toplina pomarančevcev.

Iščem tvoj prostor.
Iščem tvoj čas.
S teboj bi rada sejala
večne pomladi,
iti z roko v roki skozi življenje
in njegovo pot.

Zanetila bi rada tvoj pogled,
da bi zagorel ogenj
v ljubljenih srcih.

In tako, skupaj,
iti svobodno,
gledati jasno,

sanjati srečno ...
kot takrat,
ko si bila moja deklica
in sem jaz, žareča,
postajala mati.

TAKO NAJ BO

Sonce se smeje, ko sloni med klasi ...

Z modrino posuje nebo vse, kar je najbolj ljubo.

Zvezdni prah biva v prostorih,

v življenjih, v dušah.

Tako naj bo ...

Blagoslov dežja uspava sence in

jih barva s svežino.

Prezrači svetlobo, jesenski mir.

Kruh je zrela žetev v najčistejših

rokah.

Morja in meseci poplavlajo

najgrenkejše solze

Tako naj bo ...

Umreti – da se spet rodiš in ljubiš.

Ponovno rasti – da še vedno ljubiš.

Zoreti obogateno – da lahko še vedno ljubiš.

TVEGANJE

Nebo in zemlja v objemu časa in razdalje.
Objem, ki pestuje prijateljevo pričakovanje,
kos kruha, ljubezen.

Vsakemu manjka del, ki je dozorel
pri drugem.

In vsak raste z drugim.

Tisti, ki ljubi. Tisti, ki gnezdi. Tisti, ki najde.

V spoju neba in zemlje se širi
obzorje.

Kot ljubezen.

Kdor se je podal na pot, naj opustiti priveze in sidra
utrujenosti.

Dovolj je prijazen nasmeh in ljubezniv pogled,
da se prepojiš z vsem, kar obstaja.

Nato pa tveganje – odpotovati nekega modrega
popoldneva ...

MOJA LJUBEZEN, MOJ MOLK

Te poimenujem ... Dež je, ki dolbe v zemljo.

Te iščem ... Ulica je temna.

Te slutim ... Podobe in sanje mi obdajajo zamisli
in misel razteza svojo vročično norost.

Ti pišem ... posvetne nečimrnosti.
Temačna in groba revščina.
Praske in raztrganine.

Te gledam ... Žgoče sonce. Ne vidim
jasno. Odsev me slepi.
Ni odziva.

Te čutim ... Trkanje na vrata.
Hočem vstopiti! Ni prostora.

Te potrebujem ... Izvir. Studenec. Svetloba.
Ne.
Ljubezen.
Molk. Molk. Molk.

(Prevedel A. Rot)

Andrej Rot

Poezija in proza v nogometu

Pred nekaj meseci sem bral odličen esej španskega pisatelja Juana Cruza *Leo Messi, ognjeno kolo*. Želel sem ga prevesti iz kastiljščine in ga objaviti, a so me ozemljile težave s pridobivanjem avtorskega dovoljenja. V besedilu, objavljenem v milijonski nakladi, pisatelj razčlenjuje igrivost tega nogometaša in kaj ga spodbuja k temu, da zaigra, kot zmore le redko kdo. Pripoveduje o njegovih začetkih na podeželju in neizmerni strasti po tekanju za žogo, nekoč na improviziranih, danes na profesionalnih igriščih.

Odkar so Sumerci pred pet tisoč leti začeli izdelovati milo, so tudi milni mehurčki postali vir zabave. Danes otrokom kupujejo komplete za izdelovanje mehurčkov, prej pa so si jih ti sami izdelali iz žice, ki so jih na koncu napravili obroč, z njim pomešali milnico in rahlo pihali vanj. Otroci bi ves čas spuščali milne mehurčke ali se igrali z žogo. To je idila, ki bi jo radi prenesli v življenje. Toda milni mehurčki naletijo na ovire ali počijo kar sami od sebe. Tako se tudi mi soočimo s stvarnostjo in pogosto od iger ostanejo samo spomini, ki se jim prepuščamo, dokler nam stvarni svet spet ne zapove, da je treba storiti še to in ono. Iluzije sicer ostajajo, a v glavnem tostran ali onstran nujnosti. Globoko v sebi se jih oklepamo, jih negujemo, se jim prepuščamo in smo srečni z njimi.

Vsa kultura je na neki način izraz tega osnovnega mehanizma. Zato se upiramo, ko jo hoče kdo preveč

ozemljiti, ji zapovedovati, ko pridejo taki ali drugačni redarji in jo poskušajo utiriti. Tisti, ki se mu to pogosto dogaja, spozna, da rad poleti više od dovoljenega ali se prehitro znajde pred nujnostjo. Kaj vse bi znal o tem povedati Freud, če bi ga vprašali o odnosu med načeloma realnosti in ugodja! Kakor koli že – nogometaš Lionel Messi je iz svoje priljubljene otroške igre napravil svoj poklic. Še vedno uspešno igra in se bliskovito kot skokica premika med večjimi igralci, preskakuje ovire in preseneča s svojimi močnimi streli. Že kot otroka so ga klicali *pulga*, bolha, slovensko pa lepše zveni skokica.

Morda se komu zdi nenavadno razmišljati o tem. Vendar je snov precej pogosta, tudi med pisatelji – tako nekdanj kot danes, od Shakespearja do omenjenega Cruza. Med pisatelji je bilo veliko nogometnih gorečnežev: Cruz, Roberto Bolaño, Javier Marías. Zadnji je v knjigi *Divji in čustveni* zbral različne poglede na nogomet, v začetku sedemdesetih pa je Pier Paolo Pasolini v članku *Nogomet je jezik s pesniki in pisatelji* razčlenil nogomet z enakimi konvencijami kot govorjeni jezik; zanj so udarci v žogo fonemi, ki jih je mogoče splesti v tekmovalno skladnjo in jih gledalci lahko dekodirajo. Pasolini na primer razlikuje nogometno pesem od nogometne proze.

Morda je kdo bral *Vratarjev strah pred enajstmetrovko* Petra Handkeja ali zasledil, da je pesnik Rafael Alberti, prejemnik Cervantesove nagrade, morda edini spesnil *Odo* madžarskemu vratarju Franzu Platku, ki je blestel na zelenici pred skoraj sto leti:

Nihče ne pozabi, Platko,
ne, nihče, nihče, nihče,
plavolasi medved iz Madžarske.

Albert Camus je bil vratar v svoji študentski ekipi iz rojstne Alžirije. O nogometu je izjavil: »Po toliko letih sem si na svetu nabral veliko izkušenj, a tisto, kar najbolje vem o morali, dolgujem nogometu. V sebi ohranjam to veliko in dostojanstveno podobo mladosti.« Podobno piše o nogometu Nabokov. Med pisci hvalnic tej igri pa redko najdemo pisateljico. Izjema je prezgodaj umrla Katalonka Ana Maria Moix, ki je napisala knjigo *Nekaj malega strasti in druge zgodbe*.

Kot vedno je osupljiv Borges, tudi pri ocenjevanju nogometa. Večkrat je povedal, da je »nogomet popularen, ker je pač neumnost popularna«. Leta 1967 je skupaj s prijateljem Adolfom Bioyem Casaresom napisal kratko zgodbo z naslovom *Esse est percipi* – Biti je biti opažen; lahko bi rekli tudi Biti opažen je pogoj bivanja. Ta na videz nesmiselna trditev je temeljna Berkeleyjeva teza, ki zagotovo pelje v solipsizem, a je danes, ko se virtualnost poskuša povzpeti na raven stvarnosti, še kako aktualna.

V kratki zgodbi *Esse est percipi* si Borges in Bioy Casares zamišljata svet, v katerem nogometa ne uživamo več živo, ampak postane spektakel, ki ob pomoči medijev zabava množico. Zadnja nogometna tekma naj bi bila v njenem mestu 24. junija 1937, potem pa se bodo nogomet in drugi športi spremenili v gledališko zvrst, ki jo oblikuje človek v studiu ali igralci v dresih pred snemalcem.

Snov mi je dragocena, morda zato, ker se je moj esse, moje bivanje, začelo daleč od dežele pod Triglavom, kjer so travnate površine kot nalašč, da se otroci za nečim podijo. Prav na teh poljih (*potreros*), po

katerih se pasejo krave in konji, tudi otroci mulijo cvetje in bodičje in uprizarjajo nogometne tekme. To, da so nekoč žogo izdelali iz napolnjene nogavice ali česa podobnega, je danes anahronizem. Saj niti ne brcajo več žoge bosí, kakor so jo na začetku Peleji in Maradone, ki so rastle na takih in podobnih pašnikih. Ti pašniki so bili nekoč semenarna junakov ljudskih spektaklov.

Tak junak je Messi. Messi simbolizira kulturo pašnikov; je igralec, ki lahko igra kjer koli, vse do večera ali še globoko v noč. Je kultura tistega, ki se giblje več kot žoga, da lahko igra s soigralci. Tisti, ki po imenitnih predstavah Barcelone menijo, da so se naveličali znamenitega tiki-taka, so se najbrž prepozno začeli zanimati za nogomet, brez dvoma jim manjka otroška kultura pašnikov ali so morda preveč časa porabili v telovadnicah, si oblikovali mišice in pozabili, v čem je smisel igre. Kajti bistvo kulture pašnikov, na katerih otroci sanjajo svojo socializacijo in diferenciacijo, je prav harmonija pletenja vedno istega in potem presenetljiva sprememba. Ali pa sunkovito skakanje skokice in naenkrat zadetek.

Še celo eksistencialist Sartre je opozoril, da se nogometna igra zaplete, ko pred enim moštvom stoji drugo. V *Kritiki dialektičnega uma* je ta filozof, ki je sicer bolj posedal po kavarnah, za analogijo uporabil nogomet. Ta ponazori odločilno medsebojno vplivanje lastnih dejanj, dejanj drugih, upoštevanja pravic in obveznosti posameznikov in skupin, vzajemnosti med soigralci ter odnosov do nasprotnika in celo do gledalcev. Sartre je hodil na tekme Saint-Germaina s svinčnikom in notesom ter beležil svoja opažanja. Morda je najbolj znan njegov izrek: Nogomet je metafora za življenje.

Na umetniško raven so postavili odnos med nogometom in filozofijo komedijanti iz Montyja Pythona, ko so uprizorili tekmo med Grčijo in Nemčijo, v kateri so nastopali največji misleci v zgodovini človeštva, sodili pa so jim Konfucij, sveti Avguštin in sveti Tomaž. Na splošno so britanski pisatelji zelo plodni, kar zadeva besedila z nogometno vsebino. Julian Barnes je leta 1989 v zadnjem poglavju knjige *Zgodovina sveta v desetih poglavjih in pol* z naslovom *Sanje* napovedal uspeh svoje priljubljene nogometne ekipe Leicester, Arsenalov navijač Nick Hornby pa je v avtobiografskem eseju *Popoln ulov*, po katerem so posneli film, napisal nekaj imenitnih strani. Med drugim pravi, da se je »zaljubil v nogomet, tako kot se je pozneje zaljubljal v ženske; zgodilo se je nenadoma, brez pravega razloga, ne da bi uporabil svoje sposobnosti za presojanje in ne da bi ugibal o bolečinah, ki bodo prišle, ter vznemirjenju, ki ga bodo prinesle izkušnje.«

Naj se vrnem k Messijevega pašnikom. Iz Messijevega rojstnega mesta Rosaria je tudi pisatelj in humorist Fontanarrosa, ki je še pred prihodom *skokice* objavil zgodbo, v kateri pripoveduje, kako »je žoga v času popoldanskega počitka, sredi zadušljivega poletnega dne, ko se niti sapica ne zgane ..., žoga sama, kot mi je pripovedoval prijatelj, ne da bi se je dotaknil, tekla za njim, kot bi kužek sledil fantu«. Danes so o Messiju napisali nekaj knjig, nastali so filmi, o njem govorijo strokovnjaki in zdi se, da je večina naklonjena preprosti trditvi: Messi je ohranil otroško avreolo, a ne kot Peter Pan. Messi ni zgovoren, pravijo, da je dolgočasen, da ga ne zanima branje, kino ali videoigrice, publiciteta ga ne privlači, pač pa rad preživlja čas s svojo družino, redno

zahaja v svoje podeželsko okolje, ni hrupen, varuje svojo zasebnost, na igrišču pa vedno preseneti. Celo takrat, ko je videti utrujen, ranjen, premagan, ko od njega ne pričakuješ nič več, osupne s kakšno domisljico.

Še posebno v Argentini pogrešajo idola v slogu Maradone, takega, ki je vodja, se pusti malikovati, razgraja, je ženskar ali razsipen. Po možnosti naj bi bil tudi tragični junak. Zaradi gospodarskih in političnih kriz Argentinci nenehno gojijo sanje, v katerih postanejo prvi; pomemben je uspeh, pomembno biti največji. Nekoliko podobne občutke razlaga Marjan Rožanc v *Demonu Iva Daneua*. Tudi Daneu je poosebljal vse tisto, kar množica najbolj ceni. Seveda je Rožančev pogled usmerjen na jalovost uspeha (kakšna herezija za marsikoga!), se pravi imanenco, ki zanika kakršno koli preseganje. Morda ga tisti, ki si ne dovolijo preseganja in malikujejo uspeh, težko razumejo in jih esej, kot je omenjeni o Daneuu, bega, češ: Rožanc piše nespoštljivo. Pisatelj pa je o nogometu rekel: »Samo tu še moja duša stopi v konkreten, oprijemljiv svet, samo tu – ob tem najbanalnem dogodku – postane moja vera tudi telesna.«

Z Messijem, po domače s *skokico*, pa se identificirajo še večje množice, in to v najslavnejšem športu na svetu; a resnoben in zadržan kot je, bo Messi po zadetku vsakič usmeril pogled v nebo, se prekrižal, pozdravil pokojno babico in tako naprej. Lahko sumimo, da je to le ritual, morda celo vraževernost, a tako ali drugače ljudje nismo sposobni ničesar več, kot da se poskušamo zazreti v neizmernost, v neizrekljivost, zaupamo, da je uspeh dar, ki smo ga dobili, in se ga veselimo. Messi se veseli uspeha kot otrok, veseli se ga

ne le kot posameznik, temveč kot člen ekipe, kot eden izmed vseh, ki jim je uspelo. Uspeh nikakor ni samo njegov.

Ta naivni odnos z igro – nogometom – je temeljna struktura v razmerju omenjenega načela ugodja in stvarnosti. Igranje sámo ima smisel, imajo ga navihane poteze, ki nadgrajujejo pletenje igre; kombinatorika je estetika, predvidevanje nasprotnikovega ravnanja in uigrano reševanje ovir – vse to ima smisel in je daleč od interesov realnosti, daleč od milijonskih vsot, ki se nabirajo s pravicami za prenose, celo daleč od vseh poskusov podkupovanja, stav in podobnih reči. Urugvajski pisatelj Eduardo Galeano se v knjigi *Nogomet pod soncem in v senci* sprašuje, v čem sta si podobna nogomet in Bog. In odgovarja: V predanosti številnih vernikov in nezaupanju številnih razumnikov. Galeano ima še več sijajnih izrekov. Pravi: »Nič drugega nisem kot berač dobrega nogometa. Hodim po svetu s klobukom v roki in na stadionih rotim za prefinjeno potezo. In ko jo vidim, sem hvaležen za čudež in me pol fige briga, za kakšen klub ali državo je šlo.«

Pogosto pa ni tako. Ko se na prvenstvih razbohoti fanatizem, postane nogomet eden izmed najbolj prostaških športov, spremeni se v propagandni stroj, odtujenost in ustvarjanje plitvih identitet v korist porabništva. Ko kdo zapove, da navijamo za naše, kot da bo s tem dosegel kdo ve kakšno metafizično projekcijo in identifikacijo, mi je še bolj jasno, da gre za velikanski in prav tako okrogel posel, kot je žoga sama. Pri nogometu sodelujejo mednarodni organizmi, domača federacija, pripravljalni odbori, mediji, agencije za trženje, stavci in še in še. Kdor ima dovolj moči ali denarja, lahko zlorabi

predane množice v svojo korist po načelu *panem et circenses*. Predvsem korporacije in kapital znajo izkoriščati zagnanost množice. Vsekakor gre za ljudski šport, vendar je ta lahko tudi posel, namenjen samo izbranim.

»Ta šport ni gosposki, je nasilen, grd in popolnoma komercialen; tako je preprost, da ni zanimiv kot igra, ampak kot vir fanatizma. Edino, kar ljudi zanima, je rezultat. Mislim,« pravi Borges, »da nihče ne uživa v sami igri, ki je z estetskega gledišča grozna in neumna. Gre za enajst igralcev, ki tečejo in poskušajo spraviti žogo v gol. Pravi nesmisel, nekaj otročjega, in ta neumnost neti strasti množic!«

Borgesove oznake ni mogoče jemati kot žalitev; zanimali so ga svet idej, arhitektura umskih svetov in časovno ozračje, v katerem se pretaka književnost. Pri svoji pesniški umetnosti ni potreboval identifikacije z levo ali desno politiko, navduševala ga je samo dobra književnost. Kritizirali so ga, ker se ni opredeljeval proti diktaturam in krivicam. Sam se je imel za konservativca, a vedno z razdalje, za katero je poskrbel njegov agnosticizem, ki pa ni bil nikoli fanatizem.

Borges v nogometu ni iskal mistike ali estetike. Rad je imel kabalistiko in metafore o svetu in božanstvu in si ni prizadeval, da bi v nogometu našel podobo veselja in njegov skrivnostni red. Če bi se temu posvetil, bi gotovo odkril navzočnost grških bogov, ki so svoje junake spodbujali k medsebojnim bojem. Igrivost športov se je zakoreninila v življenje, da bi sublimirala absurd; vsekakor jo ljudje odkrivajo v nogometu. Res pa je, da je v današnji hrupni komercializaciji v nogometu težko iskati analogijo »nedeljive božanskosti, ki deluje v nas« in

se zasanjati v svet, ki morda ne potrebuje zmagovalca in je neskončen.

Zarotitev kakršnega koli intelektualca proti nogometu pa ne more uspeti. Še posebno če je ta otroku krojil začetne korake in, kot je dejal Albert Camus, oblikoval njegova trdna moralna stališča. Sredi pašnika, ko se otroci podijo za žogo, je vsem jasno, kdaj se je je kdo dotaknil z roko ali kdaj so koga spotaknili, zato ni treba nobenega preverjanja s kamerami. Tistega, ki zaigra prekršek, družčina kmalu odkrije in mu preostaneta le dve možnosti: da tega ne počne več ali pa sprejme pečat sleparja; tega bo nosil vse življenje. Kdor ne zna deliti z drugimi ali se tega noče naučiti, bo vedno sebičnež. Tisti, ki ustvarjalno rešuje zagate, je vreden občudovanja, prav tako pa tudi tisti, ki zna biti nepopustljiv, marljiv itn. Vsak ne more biti izjemno tehnično podkovan, a vsak je lahko koristen, tudi če le sedi na klopi in čaka, da bo morda vskočil. Takrat se otroku dogajajo najpomembnejše stvari v življenju in pri tem niso v igri ne denarni interesi, ne njegov izvor, ne narodnost, ne uspehi v šoli. Pomembno je, da se trudiš v skladu s svojimi darovi in prepričanjem. Res, v otroštvu in skoraj prepuščeni samim sebi otroci oblikujejo svoj značaj in temelje, ki lahko veljajo za vse življenje.

Tako je mogoče gledati tudi na Messija – kot na otroka, ki se je oblikoval na tistih pašnikih in na katere se še vedno vrača. Morda *skokica* danes ni več tako hitra kot pred leti, poznavalci se lahko zapletejo v razpravljanje o tem, ali je zdaj boljši ali ne, vendar še vedno izumlja vragolije in navihanosti, še vedno pozdravlja babico ali druge sorodnike, se jezi, ko mu poteza ne uspe, ter vztraja pri nekaterih zvijačah, ki se jih

je naučil v otroštvu in ki potrjujejo priznano kulturo pašnikov – na primer spravljanju žoge med noge branilca ali celo vratarja. Brez tega bi bil gol samo gol, se pravi, nič posebnega.

Messi je na velikih stadionih in pred milijonskim občinstvom še vedno otrok iz svojega rojstnega predmestja, *pulga*, ki bliskovito skače in igri vtisne pečat fantazije. Kot pravi španski pisatelj Manuel Vicent, je bil Borges ponosnejši na literaturo, ki jo je prebiral, kot na tisto, ki jo je sam napisal – Messi pa je najbrž ponosnejši na zadetek in poteze, ki jih je omogočil drugim, kot na svoje lastne. Zagotovo je ta mali mož vnesel v igro veliko sprememb. Spremenil je klub, v katerem igra, in skoraj vso Katalonijo: poznamo čas pred njim in čas po njem.

Prijatelj, profesor na Barcelonski univerzi Josep Martí mi je povedal, da to, kar se dogaja, ni toliko uspeh kot *gloria* – blaženost. A tudi Messi ne bi bil, kar je postal, brez Katalonije, ki ga je sprejela, brez izjemnih soigralcev, kot sta Xavi in Iniesta, brez velikega potrpljenja nizozemskega trenerja Franka Rijkaarda, brez podpore Guardirole – kot pravi novinar Marcos López – trenerja, ki je znal najbolje poslušati Messijev molk. Ne le, da ga je slišal, ampak ga je tudi znal razumeti.

Želeli bi, da bi imeli čim več te sposobnosti vsi učitelji v šolah. Da bi znali odkrivati skokice, polže, čebele, take in drugačne, ter jih negovali in razvijali njim v veselje in družbi v prid. Kajti Lionel Messi je bil značilen primer otroka, ki ga šolski sistem zlahka pusti ob strani: bil je pretih, bil je levičar, ni znal matematike in imel je težave z rastjo. V domačem Rosariu ni imel možnosti za zdravljenje in razen najbližjih nihče ni dovolj cenil njegovih sposobnosti. Skrbni starši so našli v Barceloni

ustrezne odgovore in pomoč. A tudi njega težave niso strle, nasprotno: krepile so ga. Stiske so postale njegov habitat. Zato ima neizmerno močno voljo in neuklonljivo moralo, ki jo je le redko mogoče najti v profesionalnih okoljih.

Messi ni zlorabil svojega zvezdnitva, da bi se izražal o vsem. Ni hrupen, ne poziva k ogorčenju, ne govori o sebi v tretji osebi. Ko se sooči z mikrofonom ali kamero, govori samo o nogometu. Le tu in tam naletimo na izjemo. Na primer, tisto leto, ko je v Španiji nastajal predlog izobraževalne reforme, s katero bi omejili uporabo katalonščine v javnosti, je Messi našel ustrezen odgovor. Na vprašanje, ki so mu ga postavili, je dejal, da je naloga zakonov, da gradijo, ne pa, da ustvarjajo težave. Povedal je, da odkar se je naselil v Barceloni, odraščal, hodil v šolo in se srečeval s katalonščino, mu ta ni nikoli delala težav. Kolikor več jezikov zna otrok, toliko bolje – je še dodal.

Tako kot o nogometu obstaja bogata literatura o igri kot človekovi dejavnosti. Nizozemski zgodovinar kulture Johan Huizinga je začel uporabljati izraz *homo ludens*. Poleg njega sta se temeljito ukvarjala z igro kot človeško dejavnostjo nemška fenomenolog Eugen Fink in filozof Hans-Georg Gadamer. Angleški pediater in psihoanalitik Donald Winnicott je dejal, da je področje igre na poti med kaosom in redom, med nezavednim in zavednim, med notranjostjo in zunanjostjo. Igra je prehod k ustvarjalnemu dejanju, je področje svobode in ima smisel sama po sebi. Njen razvoj presega otroštvo in se izraža v kulturi v obliki ritualov, tekmovanj, spektaklov in folklornih manifestacij, v umetnosti, gledališču, glasbi

in slikarstvu. Sposobnost igre je duhovna razsežnost. Njen smisel je v svobodni zavesti posameznika.

Tako misleci kot književniki si prizadevajo, da bi igri vrnili mesto, ki ji gre pri podpori, uskladitvi in ustvarjanju človekove stvarnosti. Njihov primarni cilj je vrniti ji značaj temeljne dejavnosti. Šele ob vzpostavitvi ustrezne veljave je mogoče predpostavljati, da je igra bistvo človeškega bivanja. Bivanja človeka, ki ni le *homo sapiens*, samo racionalen, temveč ustvarjalno bitje in bitje, ki spreminja stvarnost.

Igro navadno opredeljujemo kot postransko dejavnost, ki nima opravka z resnimi in pomembnimi stvarmi v življenju. Zato je samo ena izmed številnih človekovih dejavnosti, a ne le to – pogosto jo imamo za nekaj nekoristnega in nedejavnega, pravo nasprotje resnobnosti dela. Zato jo potisnemo na področje otrokovega življenja, pri odraslem pa naj bi bila možna le kot razvedrilo. Vsekakor jo pogosto podcenjujemo. Igra mora postati temeljna izkušnja bivanja in sestavni del človekove stvarnosti. Vsak lahko v sebi najde igrivost iz najsrečnejšega otroškega obdobja, tako kot Messi v sebi duh skokice, in čim bolj združi načeli nujnosti in ugodja.

Ivan Cimerman

Advokatski aforizmi

Kapitalu pokorni javni **medij** (časopis, Tv) je lahko zvito načrtovan **z-medij**.

***

Tisk ne more nad državljani Nepismene republike izvajati nobenega **pritiska**.

***

Kralju zvest režiser nosi v žepih vse lutke - upornike, ki igrajo na odru Kraljevega lutkovnega gledališča.

***

Ko se poljubita jezička na tehtnici, ki tehta zvesto ljubezen, je nedolžnost dokazana.

***

Nadzornici Morala in Etika sta ostali stari devici na dvoru Človekoljubne filozofije. Vitezi na belih konjih so si raje poiskali bogate in lepe princeske.

***

Male ribe, ki v Ribji republiki kritično spregovorijo na Zboru večno tihih poslancev, odvlečejo k psihiatru.

***

V podzemni Krtovi republiki je sonce nezaželen tiran.

***

DIPLOMATSKI BUMERANG: Vse, kar si je prilastil, je skril globoko v svojo skrivno svetovljansko osebnost. A prav tam so ga pričakali *notranji organi*.

***

Na jetniško verigo iz škandalov so priklenjeni le redki državni škandalozniki.

Veliki bančni tatovi ne morejo okrasti duševno bogatih genijev.

***

V Deželi belih, nedolžnih labodov je za vse črne madeže na perju kriv priseljen črn labod.

***

Veliki tatovi ne kradejo drobiža iz bančnih avtomatov.

***

Resnica in Pravica sta zablodeli deklici – večni devici, ki sta se izgubili v Gozdu osebnih koristi. Ugrabil ju je lovec Poštenjak.

***

TRUMPizem: Zaostril je svinčnik, s katerim je pisal *varnostne zakone*. To pisalo ima obliko topovske cevi.

***

ANARHIST: Nočem urejenega sveta! Prinaša mi *manj dobička* kot nepregleden, donosen ravs in kavs pri množičnem globalnem kaosu.

***

Neujemljivi mafijski strelci ne tekmujejo na Roparski olimpijadi – v **ležečem položaju pač pa v bežečem**.

***

OBUPANI UPRAVNIK JEČ: »Če spravim za zapahe mafijsko hobotnico, si bo iz ene izmed osmih lovč naredila ključ. In si odklenila ječo!«

***

Plačilo vojne škode *prisodijo zmagovalci* tistim preživelim poražencem, ki znajo sukati kramp in lopato na pravično podrtih razvalinah.

Na temelju zagrobnih zakonov je težko soditi morilskim lopovom, če hočeš ostati živ.

***

Jéč je premalo, lopovov preveč! Poštenje pa na vislicah.

***

Čista resnica vedno boli **drugouvrščne** siromake, redko **dragouvrščne** prvake.

***

OBLASTNI ŽELEZO-KRIVEC: » Za vse krivo zgrajene temelje tajkunske stavbe je kriva *železna volja* ljudstva. Ki jo **ukrivim** po svoji meri!«

***

TA JE PA OD MUH: Muha, ki obdolži morilskega sršena, da nasilno frči po njenih poteh, je obsojena na samožrtvovanje.

***

Cankar je napisal delo *Hlapec Jernej in njegova pravica*. Ostali so hlapci, pravico pa so tajkuni kot nezaželeno čarovnico sežgali na grmadi.

***

»Jaz že ne onesnažujem planeta!« je dejala obsojena kraljica Nafta, ki zaprta v srcu Zemlje čaka na črpanje. »Bogatim šejkom ogrevam srce.«

***

RAZKRINKOVALEC: Na pogodbah multinacionalnih družb O GENSKEM PRIDELOVANJU SEMEN je odkril skrite pasti. Ujeli so ga vanje.

***

New York, New York! Borzna hiša na ulici WALL STREET (Ulica zidú) je spremenila ime v PICK POCKET STREET (Žeparska ulica).

Kjer je pest zakon, je pamet na psu.

***

Kjer slaboumnost sodi Umnosti, nastaja Dežela norcev.

***

HUMANISTIČNI TETORIST:»Prosim, da pazite name! V meni prežijo nenadzorovane sile. V svoji krvi sem zasačil podedovanega krvnika.«

***

DEBIL-ŠČINA: Ali sem tudi jaz, potomec bogatega debila, dedno obremenjen?

***

Kako naj obsodim kleptomana – poklicnega avtokleparja, ki krade samo mercedese?

***

Poročeni dedec, ki skrivaj zaplodi zunajzakonskega otroka, postane Robinzon - srečni izobčenec na *Otoku večnega plačevanja alimentov*.

***

Razuzdanim uživalcem heroina sam natikal zakonske uzde. Pa so me grozeči uživači zadimili v prekajeno, neokusno salamo.

***

Zakon Divjega zahoda se vrača. Pokupite vse pištole za uveljavljanje pravice v ponovljenem filmu TOČNO OPOLDNE, DRUGIČ.

***

Jezik, ki ga govorijo topovi, ne potrebuje sodnih prevajalcev.

***

(U)SODNO PRISLUŠKOVANJE: Kadar Janez prisluškuje nočnemu **vzdihovanju** nezveste Micke, ki ga vara s Tonom, mu srce določa **morilske čustvene meje**.

Sem lovec in prekupčevalec s krokodiljim usnjem. Sam krojim usodo krokodilom.

***

»Človek je naše največje bogastvo!«, ponavljajo novi bančniki staro socialistično frazo. In dodajajo:»Toda ne siromašen človek!«

***

PAPAGAJŠČINA: Kako preprečiti prodajo afriških prodajalcev dragih papig – vrste **are**, ko pa papagajci Evrope ponavljajo njihov klepet za **težke pare**?

***

Iz razbitin **zasledovalnih čolnov** v viharju Visokih valov se je rešil davčni slalomist z nepoškodovano jahto.

***

DŽUNGELSKI PRAVOBRANILEC: Tako dolgo sem jih človečil z **nor**-mami, da sem **noro** poživinil.

***

Luknje med zakoni najlaže zakrpaš s stolpljenim zlatom, ne s 'smolo' pri biznisu!

***

Pet-zakonska polomijada: Kadar se bogat lastnik harema s petimi ženami nesmrtno zaljubi v svojo prvo ženo, ostanejo štiri jeznoritnice brez zakonskega dela.

***

Ladja arktični **ledolomilec** in politični **zakonolomec** imata veliko skupnega: jeklen rezalni kljun in neprebojno zaščiten, velik gobec.

***

Dosledno pravični pravnik se v *Deželi brezpravno lačnih* prekvalificira v pridelovalca krompirja ali peka.

Če v *Deželi brezdušnežev* živiš samo svoje duševno življenje, ostaneš lačen – s svojo bogato Dušo vred.

***

Neomejene poplave in tajfuni se čudijo omejenemu *Naravnemu pravu*. Človek –samooklicani vladarček Narave, pa postaja igrača, **nenaravni element**.

***

Zlata vreden advokat ima najraje plačilo v obliki zlatih palic, ki nimajo oblike policijski pendrekov.

***

ZVEST NAČELOM: Bil sem tako zvest svojim načelom, da sem postal nezvest – samemu sebi.

***

Resnica boli. Bolj za rešetkami ječe kot pa zunaj njih.

***

SADOMAZOHIST: Sem jetnik **telesnih bolečin, ki mi jih povzroča moja ljuba**. Trpim, če me **ne tepe!**

***

SODNIKOVA ŽENA: »Ne obsojam ga, ker je nezvest pravičnim zakonom, pač pa zato, ker *zvesto časti in govori o ljubi Resnici* med spanjem! Z njo mi je nezvest.«

***

KAPITALISTIČNI DRŽAVNIK: Od mene zahtevajo dobro plačano *zvestobo do domovine*. Jaz pa imam že imam dovolj denarja od *nezvestobe socialističnemu poštenju*.

***

IZKUŠNJA MAFI-PRAVNIKA: Majhne stranke pomanjšajo, velike pa povečajo moj pravi ugled. Prazna pisarna s praznim sefom ni *prava*.

***

Zakoni ročnih zlatokopov Divjega zahoda so bili otroške igrice za ruske mafijske, diamantne in sibske (t)igre.

Gospodar diamantnih prstanov:»To je pop, knjižni rop! Množici smo se ovili okrog prstov.Težki smo eno tono srčnih karatov.«

***

Človek, ki omahuje pod poštenimi zakoni, lahko omahne pod avtobus. Človek, ki danes ponosno hodi *po garaški poti poštene kariere*, vzbuja občudovanje.

***

Nepismen smrtni strah piše večno veljavne, nesmrtnne zakone.

***

Geodetu, ki je hotel zakonsko **urediti svet** po resničnih lastnikih zemljiških parcel, so tajkuni **uredili** službo vrtarja.

***

Okradeni rodoljub, ki so ga krivični sodniki oropali zvestega Domotožja, težko spravi sodnike za zapahe.

***

OBLAST IN ČAST: »Kar imejte to senilno, starčevsko oblast. Vzeli ste mi bojno čast. Častna Titova!«

***

KAMELEON: »Jaz sem človek – mavrica: Po *naravnih zakonih* sem spomladi zelen v Parizu, v jesenih škrlaten v Kanadi, v poletih zagorel in gol na nudistični plaži na Havajih, polni lepotic. Evropsko, belo zimo pa doživim v zeleni Avstraliji.«

***

Otroci in norci se ne podrejajo nobenim zakonom. Srečni otroci odrastejo v nesrečne upravljalce, srečni norci pa nikoli ne spregledajo. In jih ne zadene srčni infarkt.

Milijarderje, ki so okradli pol sveta, občudujemo. Kurje tatove zapiramo.

***

Tiha generacija, ki se strinja že z vratarji v vladni hiši, ne potrebuje advokatov.

***

V naši bogati, pošteni hiši vlada samo en zakon: *Tišina*, s težko golf palico.

***

SMEROKAZ: Zvita muha zleze slonu v uho in mu prišepetava, kam mora iti!

***

Kar vlada v iglujju, snežnem domu Eskima, *zakon lačnih ob mesu tljulnja*, to je v puščavi avstralskega domorodca Aborigina *zakon pečene kače*.

***

KDAJ LAHKO LEKTORJA ZADENE KAP? Ko televizijskega analfabeta, poslušnega lastniku - kapitalnemu brezvezniku, poučuje o temeljnih zakonitostih slovnice.

***

Kako je Veliki mafiozo ušel Roki pravice? Tako, da ji je na dlan naštel zlatnike.

***

Ni več »goli naključij« in enostraskh obtožb! Raziskava ugotovi, s katerim DNK ključem je vlomilec odpiral luknjo v ključavnici.

***

VSI SMO KRIVCI: Zakaj je v telefonskem imeniku množica priimkov **Krivec**, ni pa junaka, ki bi se pisal **Storilec**!

Boris Golec

Johann Weichard Valvasor

AN MEINE NACHFAHREN

(entworfen 1693, geschrieben 2017)

Meine allerliebsten Ur-Nachkommen!
Dieses Ur- ist eigentlich nicht nötig,
da als Dichter niemals war ich tätig,
hoffe ins Gerede nicht zu kommen.

Ist das heute eine grosse Freude,
Euch zu hören und zugleich zu sehen,
ja, von oben nach Euch, Kinder, spähend
schließen muß ich: lauter gute Leute.

Ich kann Euch mit Reichtum nicht beschenken,
denn die Schlösser mußte ich verpfänden,
doch die beiden sind in guten Händen,
so ist heute mindestens mein Denken.

Wenn Ihr endlich da seid, hier, daheim,
könnt ihr nun mit bloßem Auge sehen,
was den Kopf vermocht' mir zu verdrehen:
lauter Liebe zum geliebten Krain.

Seid gewiss, ich habe nichts verschwendet,
an die Kinder habe stets gedacht
und das Beste immer nur gemacht,
alles für die Wissenschaft verwendet.

Ich kann leider Euch kein Gold beschenken,
denn davon ist ja gar nichts geblieben,
doch was heute wird serviert nach sieben,
könnt ihr alles nehmen und verzehren.

Und das schreibt Euch hinters rechte Ohr:
nur dank mir seid heute Ihr beisammen,
grüße Euch, umarme all´zusammen,
auf Euch stolz, der Urahn Valvasor.

Janez Vajkard Valvasor

MOJIM POTOMCEM

(zasnovano 1693, napisano 2017)

Prapotomci dragi, ljubi moji,
tale 'pra' potreben ni, kot vemo,
a ga le uporabíti smemo,
v pesniški svobodi kajpak svoji.

Danes sem izjemno, skrajno srečen,
da osebno morem vas spoznati,
z one vas strani opazovati,
res prijetno sam sem presenečen.

Žal ne morem vas obdarovati,
zdavnaj sem gradove že zastavil,
v dobre roke vendarle jih spravil,
morejo o meni pričevati.

Ko ste končno tukajle, doma,
in spoznali vsi ste moje delo,
glavo mi je, veste, zavrtelo
to, da Kranjsko tuji svet spozna.

Vedite, da nisem vas pozabil,
ko imel izdatke sem ogromne,
misli moje vse bile so skromne,
sem denar za znanost le porabil.

Žal ne morem dati vam darov,
gmotnega mi malo je ostalo,

toda vse kar je, se vam bo dalo,
jejte in vzemite še domov.

To zapišite si še za vzor,
tukaj zgolj po moji ste zaslugi,
jaz ponosen sem na vas kot drugi,
vaš ljubeči prednik Valvasor.

Janez Kačar

KUHAR

(1957)

Se oče moj k štedilniku postavi
Krepko v roke gospodinjstvo prime
»Ne bodem lačen jaz, ne ti moj sine«
Tako bodri me in tako mi pravi

In kakor reče, prav tako napravi
Že krasen vonj iz kuhinje nam šine
Pa vsakomur, ki mimo gre, mu sline
Nabere v ustih in korak ustavi

Ko pa obed na mizo on postavi
Tako je dober kot bi iz hotela
Si družba ga bogata zaželela

Zato da to dejanje se proslavi
Je pesem iz želodca mi privrela
Da slavo doktor Kačarju bi pela

Lucas Somoza Osterc

Los ojos del mar

“Me zambullí en tus ojos
y ya nada fue igual”

Lo recuerdo como si hubiera sido ayer. De la mano de mi abuelo caminaba hacia la orilla. El mar gentilmente se balanceaba y mis piecitos se hundían en la arena. El sol matutino se reflejaba como en un espejo y mis ojos se asombraban con cada ola que golpeaba la madera del muelle. Las gaviotas se abalanzaban en busca de comida y mi mamá en una punta de la playa gritaba: “¡No se metan muy adentro!”

Mi piel se erizó instantáneamente al sentir por primera vez el agua marina y desde entonces el mar me abrazó. Fue mi confidente y mi amigo en esos años de infancia. Años en los que saboreé la libertad al máximo. Esa libertad que el mar regala a aquel que se entrega por completo. Y desde ese mismo día, me entregué a él.

Pasaba horas y horas en el agua. Ya sea imaginando que era uno de esos peces gigantes que surcaban los océanos o bien en la barca de mi abuelo, aprendiendo el oficio de pescador. ¡Cómo disfrutaba de esos días!

Era en esa pequeña barca donde ocurrían los momentos que más atesoró de mi niñez. En esa pequeña y humilde barca veía a mi abuelo trabajar cada día con la misma pasión de un principiante. Y en esas largas horas, entrañables para mí, escuchaba sus relatos, historias de una vida en el mar. Algunas de ellas eran verídicas, o por

lo menos, eso me decía... Un día narraba sobre piratas, otro sobre tempestades, otro sobre olas gigantes...

Me acuerdo de una historia que cautivó mi vida y mi corazón para siempre.

El sol apenas había asomado y nosotros partimos mar adentro. El oleaje estaba manso como siempre. Siempre tuve la sensación de que el mar era bueno y que no quería hacerme daño. Por eso las historias de mares tormentosos acaparaban mi atención rápidamente. Recuerdo que sentí la quietud del agua. Mirando al horizonte exclamé: “¡Abuelo, quisiera ser como el mar!” Mi abuelo lanzó una carcajada y con ternura respondió: “Yo también...” Y, pensativo, se quedó en silencio. Solo se escuchaba el tímido oleaje que golpeaba la barca.

“Pero el mar no siempre es así. Tiene sus secretos y sus pasiones...” me dijo con voz áspera. Y prosiguió: “Te voy a contar esta historia que no es de sirenas o piratas. Dicen que fue real... no podría asegurarlo... es sobre una mujer, sus ojos y el mar...”

Nunca había visto tan serio a mi abuelo. Después de esa espontánea risa todo se tiñó de un color grisáceo. Su piel curtida por el sol se volvió aún más gruesa, como si se pusiera a la defensiva. Sus ojos miraban, fijos, en una sola dirección. Pero igualmente pude ver la ternura escondida en esos ojos.

“¡Allí, en esas costas!” gritó y señaló con una mano. Inmóvil en esa posición, mi abuelo se quedó como si algún pintor lo estuviera retratando. Su mano en alto, la mirada fija y un suspiro...

Dicen que aquella mujer nació en esas costas y un tiempo vivió allí. La leyenda cuenta que el sol la eligió

para regalarle sus más bellos rayos. Ya de niña se podía ver que de su cabellera brotaba una luz que no era de este mundo. Sus cabellos largos eran de un color dorado que ni el oro podía igualar... pero fue el mar quien más la amó. Y como ofrenda le regaló sus ojos.

La niña fue creciendo y ganando en belleza. Su cabellera larga y dorada se embriagó de la luz del sol a tal punto que sirvió de faro a todas las embarcaciones que cruzaban por esas costas. Los pescadores llegaban atraídos por esa luz, casi hipnotizados por la extraña claridad. Las noches ya no fueron tan oscuras, la luna tenía competencia. Había un sol viviente en esa costa.

Además de irradiar luz, ella generaba optimismo y alegría en la población. Los pescadores comenzaron a cantarle himnos de alabanza cada noche. Todo era una fiesta. Ellos trabajaban más y la pesca era siempre abundante, de noche y de día.

¡Ni hablar cuando el rumor de su belleza se esparció por todas las barcas! Entonces los pescadores no solo llegaban para pescar. Querían verla en persona. Largas filas de hombres de mar dispuestos a enamorarse de una joven que fue conocida como »la diosa de los pescadores«.

Pero cuenta la leyenda que esos hombres fracasaban en su intento por verla. Para poder contemplarla a los ojos, sus almas tenían que irradiar luz. Esa luz pura y cristalina que se aloja en los corazones de los hombres, pero que pocos poseen. Y así los pescadores, ávidos por verla, comenzaron a desesperar. Algunos lo intentaron varias veces pero fue peor. La luz que provenía de la cabellera de la joven les quemaba los ojos... Y la bella muchacha de cabellos dorados como el sol y de ojos color

mar pasó de ser la diosa de los pescadores a ser un desafío. ¿Quién de todos esos hombres poseía la virtud de tener un corazón tan radiante como el sol, tan cristalino como el agua del mar?

Llegaban pescadores de lugares remotos para superar la prueba pero nadie lo conseguía. Querían verla a los ojos, querían poseerla.

Cuenta la leyenda que una noche, en la que no quedaba ningún hombre con esperanzas de verla, llegó un pescador desconocido. Y él sí, fue capaz de ver aquellos ojos en los que se reflejaba el mar. Y cayó rendido. Eran de tal belleza esos ojos, que se escuchó decir de su boca que se podían ver las más fuertes tempestades y hasta la más bella perla perdida en las profundidades del océano. Vio la dulzura y la furia. Entrelazadas. Unidas. En sus ojos vio el mar. En sus ojos sintió la libertad.

Ella, al ver que el corazón del hombre era brillante como el sol y cristalino como el mar, lo amó con toda su alma.

A partir de esa noche se sucedieron días mágicos en los que el pescador, después de trabajar arduamente, visitaba a la bella de ojos color mar. En ese tiempo, sus ojos se volvieron aún más bellos, aún más verdaderos. Y sus cabellos largos y dorados se volvieron más brillantes, más dorados.

Pero el mar, que siempre amó sin egoísmos y siempre fue libre, sintió celos del pescador. “¡Yo sigo siendo el que más la ama! ¡No hay forma de compartirla!” se le oyó decir. Y para que el pescador no la viese más, convirtió su oleaje en la violencia misma. El pescador llegaba cada noche abatido, muy debilitado. Pero no se rendía.

El mar intensificó su furor, pero fue en vano. Sus olas siguieron creciendo y al pescador le era cada vez más difícil llegar hasta su amada. Ella, que temía por su vida, clamó piedad al mar. Y este, que sabía que no podría vencer el amor ni la voluntad del pescador, solicitó a la joven: “Vendrás conmigo y te llevaré a una isla lejana donde nadie pueda verte. ¡No tienes elección, deberás dejarlo! Y cuando se cumpla tu tiempo en este mundo, volverás a mí y te convertiré en mi agua.”

Ella aceptó con pesar la orden del mar, pero replicó: “Querido mar, tú sabes que también te amo y acepto lo que me dices. Pero con una condición: que en el día de mi muerte también conviertas en tu agua a mi amado pescador.” El mar aceptó y la calma volvió a la costa.

Al día siguiente la joven se despidió de su enamorado: “No quiero que nada malo te pase. Me iré con el mar a una isla donde nadie podrá llegar. Tendremos que separarnos pero volveremos a estar juntos. Cuando mi tiempo en este mundo llegue a su final, volveremos a ser uno, nos convertiremos en mar.”

El pescador, confundido, la despidió entre lágrimas y no volvió a verla más. Ella siguió, como el mar, su camino.

En ese instante interrumpí a mi abuelo impacientemente: “¡Abuelo! ¿Se sabe si viven, o ya se convirtieron en mar?” Mi abuelo me miró fijamente y susurró con ternura: “No lo sé... no lo sé...”

Esa tarde volvimos en silencio a nuestra casa, meditando en las palabras de mi abuelo y en una leyenda que no tenía final. Lo único que tenía en mi mente eran los ojos de esa mujer. Ya tarde en la noche fui a

dormir haciendo conjeturas sobre el destino de ambos amantes, y con el deseo de ver aquellos ojos...

Y esa misma noche los pude ver en un sueño. Soñé que me zambullía en sus ojos y no quería salir de allí. Todo era demasiado bello. Me sentía libre. Pero a mi pesar, desperté en la mañana.

Y como los días anteriores, quise seguir escuchando más historias, pero noté que la barca de mi abuelo no estaba. Recuerdo ese día... el sol no brillaba con todo su esplendor y el mar había perdido la calma. Esperé que mi abuelo volviese toda la mañana... toda la tarde. Pero nada.

Y a la noche, la leyenda tuvo su final. Vi al pescador zambullirse en los ojos de la muchacha. Vi cómo flotaba libre y se entrelazaba en los cabellos dorados como el sol, ambos volviéndose uno. Los enamorados se habían vuelto a reunir en la eternidad... mi abuelo se había convertido en mar.

Miriana Delbene

BITI ZADNJI MORDA

Malo sem utrujena
in zdolgočasena
in otožna
in me zebe in mi je vroče
in me bolijo nekateri deli telesa in
drugih ne razumem.
V moji glavi
kot pajki se niti
vrtijo in zapletajo
in vlečejo in lepijo
in včasih malo zadremljejo
in te pokličejo
in pokličejo mene
in rišejo reči, ki si jih domišljajo,
ki si jih domišljajo, kajti nikoli jih niso videle
in se ponavljajo osebnosti
se razkrivajo
kot maske, ki drsijo
kot plašč, ki jih prekriva
in ti pokaže gleženj
in mikaven del,
in se vzpenja po nogi in ji je videti roke
in na koncu jim vidiš obraz
in na koncu te udarijo,
te udarijo na koncu, če odideš,
če ostaneš, ni konca
in na koncu – čakati.
kajti nisi prvi, ki čakaš,
ker nočeš biti zadnji.

KOTIČKI

Danes – nakopičeni ljudje v skladu z načelom ne zmorem.

Danes – na tekmi nas je tehnologija že premagala in se še nismo naučili izraziti, ko kaj hočemo.

Kosi hiš, ki propadajo,

potopljene ladje,

zastave na pol droga,

avto, ki me je pripeljal sèm,

glasba, hrup,

kava, ki je ne prinesejo in se niti ne ohlaja,

dolgi obrazi,

slaba volja,

mraz grize v obraz,

neprimerna sporočila,

sporočila, ki ne prihajajo,

zgrešeni odgovori,

zamude,

teža,

gube,

suhost polti,

razpoke,

pogača, ki se ne odtaja,

pomaranča v torbi,

urbana kot zaklad,

reveži na ulicah

prazni družbeni lonci,

počasni vlaki,

drveči avtomobili,

čepice na mizi,

gnijoča jabolka,

najmanjši bankovec,

prijateljice, ki čakajo,
spodaj,
tisti, ki usklajujejo,
tisti, ki te glasno prosijo za strel v glavo,
baterije, ki se nikoli ne izpraznijo,
ideje,
misli, ki ti ne pustijo spati,
telefon, ki še vedno ne zvoní,
pomanjkanje objemov,
prazna tuba uhuja,
neveljavni zapisi,
sličica v enem kotu,
smrad po pepelniku,
drobtine,
poenostavljeno načrtovanje,
revolucija,
natančen obseg petja,
v pesmi,
zaprti očki,
čakajoča usta,
hrepeneči nasmešek,
čaj,
solze tako blizu,
skuštrane misli,
begajoča zenica, ki išče oblike,
olajšanje odpiranja in delovanja
premraženi prsti, ki opisujejo položaj,
in dan, ki me še vedno ne najde
in toplina, ki na trenutke prihaja, počasi,
po malem,
in žalost tega prostora ...

ALMA MATER

Pred kratkim sem videla, da je mama malo žalostna.
Spoznanje me je zmedlo;
pod krinko superjunakinje tiči čokoladna rahločutnost.
Zaskrbljeno sem se vprašala,
po vseh tistih letih, ko mi ni bilo mar zanjo:
kdo boža
matere po njihovih dušah?
kdo jih objema, ko jih je strah in jim odpravlja skrbi?
Razumela sem, da ni služba njeno početje in tudi ne
dolžnost,
je ljubezen,
ljubezen pa vračaš, se je nalezeš in jo izpoveduješ.
Tistega dne, medtem ko je mama spala, sem jo poljubila
na čelo
in sredi sanj mi je vrnila nasmešek.
In z nasmeški
mi je vrnila sanje.

IŠČEMO

Danes še vedno iščemo tiste, ki se niso vrnili,
tiste, ki še vedno izginjajo.

Ni še odgovora na bolečino, ni je tolažbe.

Tisti, ki nismo nehali obstajati, ne moremo drugače, kot
da se sprašujemo in vemo, češ, gotovo so »kaj storili«.

Da, storili nekaj, in zato so plačali.

In zaradi tega, kar so storili, hodimo danes po temeljih
zgrajenega,

kajti, kar so počeli, ni bilo zaman ...

ali vsaj tako si še vedno želim misliti,

čeprav še vedno zlivajo ... nad prelito krvjo,

čeprav nam poskušajo teptati vse mrtve,

čeprav nam obljublajo »prihodnost v zameno za prete-
klost«,

čeprav je zgodovinsko odgovor našim otrokom,

ki so nam jih iztrgali iz rok,

da če bi zanje pravočasno skrbeli,

nam jih zdaj ne bi bilo treba iskati ...

(Prevedel A. Rot)

Gregor Papez

DESDE

Desde que hubo un Alberti hablando de marinos transparentes, todos los mares son español

les. Desde que hubo un Ungaretti hablando de mañanas egipcias junto a soldados en trincheras con forma de estrofa, todas las mañanas son egipcias. Desde que el campo ilustró las postales del otro año con esmero, yo soy campesino en mi interior. Desde que la tierra tiene huellas, camino hacia ella y me acompañan los pasados como una lágrima y sus playas

RETRATO

Aquel campesino, ante todo un hombre
con un conocimiento práctico,
que al final no le servirá de nada
-así lo conocí-

su patria era la vaca, la tierra
y la reja donde ataba a la vaca.
(el resto es voluntad de la Historia)

Me conmueve ver los esfuerzos que
ha hecho para poder, a lo largo de su vida,
mudarse del campo adentro a un campo so
bre la ruta y ahora ya en la vejez lamentarse
, pues por la ruta pasan autos y cam
iones todo el tiempo

y su mundo campestre
fue invadido por la peste del rugido.

Ya no tiene ninguna vaca, y quéséyo si sigue
orando a los santos como lo hacía, con ese fer
vor - oh, Pero sinceram

Los problemas prácticos y los fracasos
y la vejez
siquiera empeorarán.

En la vejez que se recuesta sobre él
lee y medita en lo que lee, como se medita
el pasado, con el olvido siempre a mano.

Y suele, tras cerrar un libro, decir
como Platón dijo de Homero:

Habría que sepultar a todos los poetas

A

A cierta edad los árboles se alejan
como una forma de explorar lo fugaz
cuando el tiempo ya se ha hecho
más que fugaz, más que inesperado.
varado en algún lugar lejano, el bosque es una elegía
un elegíaco pintor de aves (Estos bordados resabios
de sauce y vino
son caminos que describen ausentes
como una piedra en la que hay ceniza
bajo la manga del atardecer
árboles sin ríos, de unrojo navideño,
varado en la materia de sus noches
en su oasis, con ningún sabor adentro

Cuando hablan no tienen reparo en decir lo que piensan
-poco les importa- Por ejemplo dicen

El amor es parecido a los malos libros:
en el estante, los buenos libros los guardamos
casi siempre sin leerlos
(si son buenos, no hace falta leerlos)
y los malos libros los leemos (antes de tirarlos).

Años de caminar en el jardín como
un árbol sin pies, cuyas ramas los ad-
jetivos de la hierba tocan,
cuando lo áspero recoge la suavidad
como una hoja que del suelo levanta
su atareado comienzo

Y en los antiguos finales de los árboles
el sol vuelto un borde de espejismos

sin un agujero y su pecho (como un bosque y su claro)
donde abrevan dos mundos: Los mundos que
se unen
son los que no pueden unirse.)
Que este camino sea sin ti,
La roja palidez que estorba la tarde
Como el pensativo fondo de una fotografía
arrojado desde el ojo del disparo
a las arboledas grises que matan.
Los árboles son ventanas
a ratos: hipnos de la lluvia.

H

(hojas recostadas sobre la lluvia afuera
dentro de la iglesia, los perros que buscan
refugio bajo los bancos -

Uno de ellos levanta la oreja
y escucha al sacerdote, pero su retórica
ya le era conocida y bajó la oreja. como
pensando: que hay más llanto por
las plegarias atendidas porque segur
amente no se oyó con atención
alguna parte de esas plegarias.

Y cuando los perros salieron tras los fieles
dejó de llover

La lluvia,este otoño

Que se perdió vagamente bajo el sur
De las veredas, Desprendía un perfume ciego,
su sombra creciendo hacia las tardes
en que el sol es apenas una esponja
y los perros empujando su propia sombra
, esquivando los pedazos que el cristal
del cielo dejó tirados en un gris temblor

EL YUSPE

como el río Yuspe, que en su prosaico remontar
de aguas entre piedras que son el ápice del blanco
y cascadas que no se apuran y se detiene en los des
prolijos bordes y se recuesta en la orilla a mirar,
como el río cuyo principio ignoro,
un hombre de principios debería vivir en soledad.
Desde el mirador de la Reserva, entre las dos far
olas pintadas de verde y sin luz, se ve su llegar,
luego la U y el irse en busca de atravesar la ciu
dad. Del otro lado del río, apenas unas casas
y una calle asfaltada inútilmente. Tras el mirador,
la pared pintada: el indio con un puñado d tierra
en sus manos, una luz oscura para beber,
y la mística de la tierra y el cobrizo
rostro en busca del corazón blando del terrón.
El río espera a los que esperan sacudirse
en verano la ciudad de encima. Pero es este
silencio de agosto, el que no espera, y que
en sus láminas verdes escribe las fechas y
los nombres fugaces de una tarde sin fecha.

Y cuando llega a la ciudad (que no es
ciudad, y que es además un poco
de historia musical), atraviesa los puentes,
cambia de nombre,
se hace cabellera, se peina hacia los montes -
mientras cruzo y me encamino al poblado
y en la estatua de Figueroa Reyes escucho
al zorzal que reposa en la piedra.
En frente, la comisaría y la iglesia
en ángulos opuestos.

Los presos y los pecadores

y sus ángulos iguales.

La ciudad vuelve sobre sí misma, el río sigue.

Como cuando nada terminó sino que así

es como lo trazaste: tomaste el compás

y diste la vuelta, el mapa ya no

importaba, viste el círculo y eso hi

ciste: dar vueltas, ser un fantasma.

*(¿Qué es un fantasma? Un hombre que se ha
desvanecido*

*hasta ser impalpable, por muerte, por ausencia,
por cambio de costumbres - Joyce, Ulysses)*

Y entre ausencias y cambio de costumbres,

el camino que fue bello, solo el camino, plaga

do de una aceptable angustia. Obs

ervaste a los que estaban quietos

Viste un horizonte y otro,

En el soslayo del horizonte

la manera de permanecer

con que algunos ríos se van

y desatan, sin más, la lejanía

EN EL CEMENTERIO

Cuando murió, allí estuvieron
sus compañeros de armas en primera fila.

Y nosotros, los de más atrás,
despidiendo a un vecino -
yo entre ellos

(con la excusa de faltar al trabajo
o por simple solidaridad).

Ante la tierra abierta
esperando el ataúd,
cada uno de sus compañeros
de cabellos blancos como la uniformidad
antártica que despide al sol
pronunció un discurso conmovedor.

Uno dijo, con énfasis:

"Murió un guerrero,
¡viva el rey Petar Karađorđević!"

Y los de la primera fila gritaron:

"¡Viva!"

Y la modernidad retrocedió ante esos vivos.

Tenían el ceño fruncido
y el corazón endurecido
ante la muerte que nunca
lograría amedrentarlos.

Entonces pensé que el tiempo
no puede más que regresar
(regresar es el mayor síntoma
de rectitud -

ante el tiempo que trata
de curvarse siempre.)

El viejo siglo emergió del fondo
de esa tumba

Los cipreses del cementerio
de ramas grises como un uniforme
y sus bayonetas en lo alto
Pájaros fugaces rozaban
las bocas de los panteones
con el bronce de su vuelo
Y luego nos fuimos de nuevo
a esta tierra, a este tiempo,
a esta absurda modernidad

BIENAVENTURADO

bienaventurado el caracol y sus escondrijos
sobre un perfume dorado
bienaventurados los bosques
que no derraman una sola gota
fuera del vaso de la tarde
bienaventurado este día y su incendio en el mojado
asfalto del mar
Y bienaventurado el gotear rutinario de los pasos
en la huidiza sombra de la luz
bienaventurado este principio
de lo que en tus ojos culminaba
bienaventurado cualquier día
y cualquier recuerdo, y sobre todo:
bienaventurado el olvido.

NEKOČ

nekoč, ko sem bil otrok -
eden tistih daljnih
spominov -,
me je moj oče prišel iskat
in me je opazoval skozi šolsko
ograjo,
ne da bi ga opazil.
Že takrat sem bil samotar
in sem se močno vznemiril,
ko sem se videl odkritega
v svoji sramotni
osamelosti
medtem, ko so se okoli
gručice otrok
igrale in skakale.

tedaj
sem hitro skušal
najti koga,
s katerim bi se igral.
začel sem teči
in preobračati kozolce
kot obseden,
da bi zakril
tisto sramotno
samoto.

problem samote so le
ljudje,
verjemite mi.

(Prevedel Branko Rebozov)

ES DIF.

es difícil suponer
en un número de dos o tres cucarachas
rebuscando en el fondo de la librería
otro aspecto que el de
una infinita devoción
    (bienaventuradas las cucarachas,
    que han vagado por las librerías
    en su horario de trabajo).

El infinito – del latín *άπειρο*

Que significa poco menos que
Descansar hasta cansarse
De no hacer nada

Y también:

Si se encuentra un buen comienzo,
en el pésimo final se puede encontrar
cierto parecido al infinito

Pero donde veo el infinito/más que en cualquier
otra cosa, es en los duros ojos de la tarde
queriendo llegar hasta las estrellas apuñaladas -
en noches en que nada
las haya derrotado.

DE

Hemos bailado tango frente al Patio Olmos
ahí casi delante de la histórica Casa Radical,
Cruzamos la vereda entre las parejas
Cruzamos las miradas donde no estábamos
Cruzamos las rutas hacia montañas lejanas
y nubes que parecen figuras de Michelangelo
y se van deshaciendo en costas de ríos o de
campos al borde de un alambre oxidado.
Acorralamos a nuestro pasado, como empujan-
do a un toro contra el alambrado y dejándolo
inmóvil, pero el silencio nos sorprendía
a veces, apuñalados por una melancolía

A veces, en soledad, leía en tus libros:
I'm a spiritual entity (or energy for the
more scientific ones) learning and experiencing
a state inside (...pero (y desconfío de toda experi-
encia. Dices que uno atrae las cosas
con el solo pensamiento. Pero. Consi-
dera lo que yo creo:
Si uno a la vida le pide peras, recibirá
bananas. Y bananas bien podridas
...)

, pero afuera el sol es brasa
es agua salina, bestiales surcos, hojas y
energía - y aún no tienes la experiencia
de haberla perdido -

la experiencia está llena de obviedades.
si confiar o no en su valor de sobremesa
es asunto de cada uno, pero que no llevará
a lugar alguno más que a todos los lugares,

EURÍDICE

Eurídice miraba por las tardes el mantel del cielo
El rompecabezas de la luna en la caja del anochecer
Peinaba sus cabellos acariciando un arcoiris
Y Orfeo, en tanto, maldecía en el infierno su vejez.
Maldecía las frondosas cejas que coronaban su rostro
Y le daban el aspecto de un viejo gorila
Maldecía los barrotes de su impotencia
Pero en su alma había alguna luz todavía:
la visión de eurídice cruzando por amor
el río de los muertos.
eurídice peinaba sus cabellos más allá del arcoiris
mientras orfeo se consumía en el infierno.
y como un hijo de la ceniza
esperaba ver la superficie, el mantel del cielo,
tocar las migajas de la luna con las uñas sucias
Tocar la lira bajo los ojos de la bella eurídice.
Buscando en los rincones si en su sombra
quedaba algo de él, consumido (completar
con una metáfora, por favor), arañándose el rostro
con los dedos negros de dolor,
eurídice eurídice eurídice

Mientras tanto eurídice se pregunta:
¿quién es ese orfeo
del que habla el poema?

EST

Desvisto la flor que muere, la que
contiene la noche entre invisibles gestos. Nos
separa un rápido gestoEl baldazo de la madrugada
Una lluvia clavada sobre el busto de un zarzal
Como una piedra del río de H.
en cualquier recodo que reconoce
que piedras y gotas son bordes del
río que se ha bebido sus destierros

Hundirse en el primer sol del mar y inspec
cionando el corazón del allá
(solo me duele ser este intruso
en medio del espacio silencioso
que navega como un lirio
en un desconocido blanco)
Por ventura no pertenezco a otro mundo
ni frecuento otra amistad que la del viento
y las orillas de otra ceremoniosa rosa qu esa
que se acuesta en su muralla quieta (cuando
solo se leen ya los signos de la nada
la escritura, iluminada como un ave que rodea el cielo,
vuelve a buscar signos de sí misma.)

Más allá de lo invisible, que es
callado y exactoTan exacto y justo,
el alma es fuego que lo devora todo
y ya no vuelve a encenderse
Al cabo se va y olvida Ahí al borde
como el cabello de un árbol seco
entre el perdido color de la arboleda)

HY

una mañana lluviosa, el sonido
del mar al costado del ómnibus
Solo un tiempo que no escurre
Las ropas de su espacio, que no
Devuelve su finitud a la finitud.

D noche se desliza el mar como palabras de más

Un lugar que no es el mundo, sino
Tan igual y propio como esta pisada
De la arena en su labrado marzo.
Oscurecida como el estuche de sus paisajes -
la orilla del mar es un sauce
Sauce: en la vejez no tengas amigos que
te honren, no recojas lo
que sembraste
Dejalo pudrirse. Tus hojas son pretextos
de tristeza, Esta noche habrá
tristeza de ambas partes.

PARA U

Entre días y años vanos o no,
de un ramalazo en la resbalosa luz
la impronunciable rosa que dejabas
ungida en el corazón envenenado.

Entre la nervadura de lo dejado atrás

Entre su espesura y sinsolución

(entr un balbucear y un cantar
de los cantares, entre un telón
vacío o entre la calle y su).

Y si quiero, o no, dejar la piel

No la piel sino el hueso

el yeso, el hombro de la lluvia,

Como una puerta que chirría
mar adentro, y atar a mi pecho
un trozo de piedra o gravedad...

Al costado del invierno

quitarle el bozal a la noche(el sol
es una idea de alguna batalla del
otoño. Y ciert

Y cierta amabilidad entre extraños

Como una cierta fe, entre hojas
y muros secos por la llovizna

Y detenerse en los santuarios

Que nada dicen, que callan

En medio del andar y el pasar

Y para vos hablan.